

NGHỆ THUẬT TẠO HÌNH TRỐNG RABANA CỦA NGƯỜI CHĂM Ở AN GIANG

THE ART OF CREATING THE RABANA DRUM OF THE CHAM PEOPLE IN AN GIANG

Hồ Lưu Phúc^{1,*}

DOI: <http://doi.org/10.57001/huiv5804.2025.050>

TÓM TẮT

Trống Rabana là nhạc cụ truyền thống được người Chăm ở An Giang sử dụng trong các nghi lễ, lễ hội và sinh hoạt văn hóa cộng đồng. Việc làm trống Rabana thể hiện sự sáng tạo của người Chăm ở vùng đất An Giang. Người Chăm ngày nay có sự nỗ lực trong việc bảo tồn, giữ gìn giá trị văn hóa trống Chăm nhưng kỹ thuật làm trống Rabana hiện nay có nhiều mai một. Bằng phương pháp nghiên cứu thực địa tại hai xã Châu Phong (thị xã Tân Châu) và xã Vĩnh Trường (huyện An Phú), tỉnh An Giang, nơi còn lưu giữ hai bộ trống Rabana cổ truyền góp phần hiểu rõ quy trình làm trống Rabana truyền thống, qua đó nhìn nhận thực trạng bảo tồn trống hiện nay để có định hướng giữ gìn và phát huy hiệu quả giá trị văn hóa của trống Rabana trong cộng đồng Chăm ở An Giang.

Từ khóa: Trống Rabana; chế tác trống Chăm; người Chăm Islam; nhạc cụ Chăm.

ABSTRACT

The Rabana drum is a traditional musical instrument used by the Cham people in An Giang in rituals, festivals and community cultural activities. Making the Rabana drum shows the creativity of the Cham people in An Giang. Cham people today make efforts to preserve and preserve the cultural value of Cham drums, but the technique of making Rabana drums is now largely extinct. Using field research methods in two communes, Chau Phong (Tan Chau town) and Vinh Truong commune (An Phu district), An Giang province, where two sets of traditional Rabana drums are still preserved, contributing to understanding the drum-making process. Traditional Rabana, thereby recognizing the current status of drum conservation to have a direction to effectively preserve and promote the cultural value of Rabana drums in the Cham community in An Giang.

Keywords: Rabana drum; crafting Cham drums; Cham Islam; Cham musical instruments.

¹Trường Đại học Tiền Giang

*Email: phcluho@gmail.com

Ngày nhận bài: 15/12/2024

Ngày nhận bài sửa sau phản biện: 08/02/2025

Ngày chấp nhận đăng: 27/02/2025

1. MỞ ĐẦU

Người Chăm là một dân tộc có văn hóa nghệ thuật phong phú. Trong đó, nhạc cụ đóng góp vai trò to lớn trong các phong tục, tín ngưỡng, lễ hội cổ truyền. Đối với người Chăm ở An Giang, trống Rabana và trống Jumak là hai nhạc cụ truyền thống đóng góp cho nhiều hoạt động văn hóa văn nghệ trong cộng đồng, nhiều bộ trống có tuổi đời hàng trăm năm đang được người Chăm giữ gìn, bảo quản. Vì thế, trống Rabana chính là sản phẩm sáng tạo mang giá trị văn hóa của người Chăm ở An Giang [1].

Đối với cách làm trống Chăm, người Chăm sử dụng những chất liệu có tại chỗ với những âm điệu đặc thù riêng rất độc đáo. Tuy nhiên, qua thời gian dài sử dụng, bảo quản, các bộ trống này đang bị hư hại nhiều. Điều đáng lo, kỹ thuật làm trống của ông cha thế hệ trước đến nay gần như bị thất truyền gây nhiều khó khăn cho công tác phục hồi.

Từ trước đến nay, vẫn chưa có nhiều công trình nghiên cứu về nhạc cụ trống Chăm, cụ thể là trống Rabana. Vì thế, bài báo góp phần tìm hiểu cách làm trống Rabana truyền thống của người Chăm An Giang. Qua đó, nhận định thực trạng bảo tồn trống Rabana hiện nay, đưa ra một số kiến nghị trong công tác bảo tồn và phát huy giá trị văn hoá của trống Rabana trong cộng đồng Chăm ở An Giang.

2. LÝ THUYẾT VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Lý thuyết nghiên cứu

Lý thuyết về vùng văn hóa được tác giả sử dụng trong bài viết này, giả thuyết nghiên cứu đặt ra khi trống Rabana là một nhạc cụ được người Chăm tiếp nhận trong quá trình giao lưu với văn hóa Melayu nhưng trong quá trình ứng xử với môi trường tự nhiên và xã hội, trống Rabana đã có những biến đổi trong cách thức tạo hình trống để phù hợp với địa bàn sinh sống của người Chăm [2]. Về quan niệm vùng văn hóa, Ngô Đức Thịnh

cho rằng: “vùng văn hóa là một vùng lãnh thổ có những tương tương đồng về hoàn cảnh tự nhiên, dân cư sinh sống ở đó từ lâu đã có những mối quan hệ về nguồn gốc và lịch sử, có những tương đồng về trình độ phát triển kinh tế - xã hội, giữa họ đã diễn ra những giao lưu, ảnh hưởng văn hóa qua lại, nên trong vùng đã hình thành những đặc trưng chung, thể hiện trong sinh hoạt văn hóa vật chất và tinh thần của cư dân, có thể phân biệt với vùng văn hóa khác” [3]. Vì thế, ở từng vùng địa lý khác nhau, trong quá trình con người ứng xử với môi trường tự nhiên và xã hội sẽ có những đặc trưng văn hóa khác nhau, góp phần hình thành nên bản sắc văn hóa của từng vùng cũng khác nhau.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Về phương pháp nghiên cứu, để thực hiện bài viết này, tác giả đã sử dụng phương pháp nghiên cứu như: phương pháp thu nhập, tổng hợp và phân tích tài liệu qua nhiều công trình nghiên cứu khoa học. Đặc biệt, phương pháp nghiên cứu thực địa là phương pháp chủ đạo:

Địa bàn nghiên cứu tác giả chọn là An Giang, nơi người Chăm theo đạo Islam sinh sống phổ biến. Nơi đây còn duy trì hai đội trống Rabana biểu diễn cho cộng đồng, một là đội trống Chăm Châu Phong ở thị xã Tân Châu, tỉnh An Giang và đội trống Chăm Lama Vĩnh Trường ở huyện An Phú, tỉnh An Giang. Từ quan sát, tham dự một số nghi lễ, lễ hội, sinh hoạt cộng đồng Chăm, gặp gỡ, phỏng vấn một số chức sắc tôn giáo, nghệ nhân làm trống và biểu diễn trống Rabana.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN

3.1. Cấu tạo trống Rabana

Hình 1. Các bộ phận cấu tạo trống Rabana (Nguồn: Tác giả)

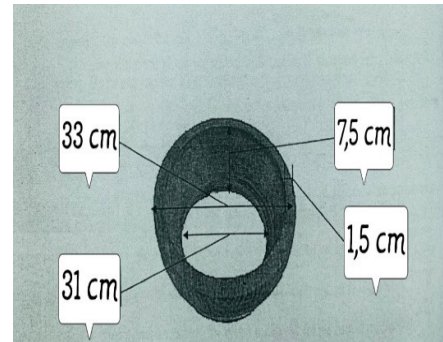
Về cấu tạo trống Rabana (hình 1), có thể chia thành 5 bộ phận cơ bản như sau:

1. Mặt trống (mbaok ginang)
2. Thành trống (badan ginang)
3. Dây mây (tailei hawei)

4. Vòng song mây (dawan hawei)

5. Con kê/ Con nôm (baji)

Mặt trống: Mặt trống Rabana có dạng hình tròn. Kích thước mặt trống phụ thuộc vào kích thước của mặt trên thành trống. Một số đường kính mặt trống hiện nay mà tác giả đo đạc được có kích thước từ 20cm đến 40cm (hình 2).

Hình 2. Kích thước mặt trống và thành trống Rabana (Nguồn: tác giả)

Thành trống (Tang trống): Thành trống Rabana dạng hình trụ tròn, bên trong được làm rỗng, mặt trên và dưới thành trống thông suốt với nhau. Chiều cao thành trống thường từ 7cm đến 15cm. Kích thước mặt trên của thành trống thường lớn hơn kích thước mặt dưới của thành trống (mặt trên từ 20cm đến 40cm, mặt dưới 20 cm đến 30cm).

Con kê trống: Con kê trống Rabana thường có dạng hình tam giác cân có chiều dài hai cạnh bên khoảng 5cm, cạnh đáy 2cm, một số thiết kế khác có dạng hình hộp chữ nhật với diện tích chiều dài khoảng 4cm hoặc 5cm, chiều ngang khoảng 2cm. Các con kê có chức năng điều chỉnh sự co giãn của mặt trống, quyết định chất lượng thanh âm của mặt trống.

Vòng dây mây: Vòng dây mây được đặt phía dưới của thành trống, bằng với kích thước mặt dưới thành trống với chức năng nâng thành trống lên một mức cao hơn. Bên cạnh đó, các dây mây được đan vào mặt da trống và kéo căng ra kết nối với vòng dây mây giúp cho mặt da trống được căng hơn.

3.2. Chất liệu làm trống Rabana

Để làm nên một chiếc trống cần: gỗ, dây mây và da (da dê hay da bò):

Gỗ: nhiều loại gỗ làm thành trống như: cà chích, cẩm xe, thau lau, mít, giá tỵ hay gỗ lim. Các loại gỗ này có vân gỗ tốt, có độ cứng tốt, ít bị cong vênh do thời tiết thay đổi, chất nhựa gỗ giúp thành trống được bảo quản lâu, chống mối mọt hiệu quả.

Dây mây: Đặc tính dẻo dai, dễ uốn nắn, bề mặt bóng đẹp. Khi khai thác, người Chăm dùng dao chặt các tay leo và cành lá, sau đó tách các bẹ lá bằng cách bẻ cong từ gốc

lên đến hết cây mây. Cây mây sau đó được cắt bỏ ngọn vì ngọn còn non, dễ gãy. Mây được dùng để buộc hay thắt nên thường được ngâm nước trước khi sử dụng.

Da: Da được chọn làm mặt trống phổ biến là da bò. Những ngày lễ hội truyền thống như tết Roya, sau khi giết mổ bò phục vụ ăn uống, những phần da bò được người Chăm phơi dùng làm mặt trống. Người Chăm không dùng da heo vì quy định của đạo Islam. Khâu chọn da quan trọng vì ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng âm thanh của trống.

3.3. Quá trình làm trống Rabana

Về cách thức làm nên chiếc trống Rabana, có thể chia ra thành 8 công đoạn chính như sau:

Bước 1: Làm thành trống (tang trống). Người Chăm tìm khúc gỗ đẹp, ít sần sùi hay nhiều vân nứt nẻ. Sau khi đo đạc, người Chăm dùng cưa để xẻ các thớ gỗ đúng theo kích thước ban đầu đã đo đạc và dùng búa loại bỏ những lớp vỏ cây cứng và sần sùi bên ngoài (hình 3).

Hình 3. Thành trống Rabana bào nhẵn qua máy tiện gỗ (Nguồn: tác giả)

Tiếp đến, người Chăm dùng bút vẽ một đường tròn theo kích thước đã định trước lên thân gỗ và dùng đục đẽo từ trên xuống dưới, từ trong ra ngoài sau làm sao cho phần lõi bên trong của thành trống có độ lõm sâu hơn phần rìa ngoài thành trống khoảng chừng 1 cm. Sau khi đã hoàn thiện lớp gỗ bên trong thành trống thì tiến hành quay sang hoàn thiện lớp gỗ bên ngoài thành trống. Lớp vỏ gỗ bên ngoài phải được tiến hành đục dày hơn, phải bỏ đi nhiều hơn một chút so với lớp gỗ bên mặt trong. Từ độ dày ban đầu của khúc gỗ khoảng chừng 4cm đến 5cm, người nghệ nhân đẽo xuống còn khoảng chừng 2cm. Độ dày của thành trống với kích thước này được xem là vừa phải để tạo ra một thanh âm tốt. Tiếp theo, người Chăm dùng đục cạo nhẵn phần gỗ bên trong và bên ngoài thành trống. Ngày nay đã có máy tiện gỗ giúp cho việc làm nhẵn thành trống hiệu quả. Hai phía trong ngoài và thành trống càng mịn thì tiếng trống càng hay.

Bước 2: Quét sơn thành trống. Khi thành trống đã được làm nhẵn, người Chăm quét một lớp sơn tạo màu

sắc cho thành trống. Sơn được quét đều lên các mặt, quét từ lớp ngoài thành trống xong rồi đến lớp phía trong thành trống, việc quét qua lại nhiều lần tạo thành nhiều lớp để đảm bảo thành trống không bị bong tróc về sau. Sau khi hoàn thành xong, trống được đem đi phơi nắng cho khô.

Hình 4. Thành trống Rabana sau khi được quét sơn (Nguồn: tác giả)

Bước 3: Bịt da trống. Da trống Rabana thường là da bò. Khi mua da về, người làm trống tiến hành lột bỏ phần thịt tươi và phần mỡ thừa. Thường các loại trống có kích thước lớn thì chọn da lưng, da đùi, có kích thước nhỏ thì chọn da cổ, da bụng. Tiếp theo, da được đem đi ngâm muối để khử mùi hôi và giúp da được săn chắc lại rồi được căng lên khung gỗ để phơi khô. Khâu xử lý da là một công đoạn khó vì người Chăm phải chọn lựa được những tấm da tươi đảm bảo chất lượng, vừa phải đảm bảo nhiệt độ nắng khi phơi đủ khô để tạo ra chất lượng âm thanh tốt. Trước khi được cắt thành hình mặt trống, da phơi khô phải được ngâm nước qua một đêm rồi để khô ráo tạo sự mềm dẻo nhất định. Khi vớt da lên, người nghệ nhân dùng búa dần đều mặt da, công việc này giúp cho mặt da mềm hơn và tiếng trống khi đánh sẽ có âm thanh đều hơn (hình 5).

Hình 5. Da sau khi được xử lý (Nguồn: tác giả)

Công đoạn dần mặt da là khâu quan trọng vì nếu để da cứng thì sẽ không đều, có chỗ dày, chỗ mỏng thì khi biểu diễn âm thanh sẽ bị chênh lệch. Sau đó, người Chăm

cắt da thành hình tròn theo đường kính của mặt trên thành trống. Tiếp theo, người nghệ nhân tiến hành cuộn miếng da lại và lấy một cuộn dây cước to, người làm trống để sợi dây cước bên trong da và tiến hành dùng búa và đinh đục các lỗ xuyên qua tấm da. Sau đó ướm thử miếng da vào thành trống theo cách thức: mặt da có lông ở phía trên, mặt ruột trong ở phía dưới. Người Chăm xỏ dây cước vào các lỗ còn lại và tiến hành kéo căng xuống. Những sợi dây cước này chỉ được căng tạm thời để tạo được độ căng cho mặt da, mỗi góc tiến hành căng ba sợi dây cước rồi buộc chặt lại vào một thành song mây được uốn tròn dưới đáy trống. Người làm trống phải phân bổ dây làm sao để mặt da phải thật căng và khít với thành trống phía bên dưới, không được để hở. Hơn nữa, việc buộc dây này tiêu tốn khá nhiều thời gian vì người làm trống phải căng nhiều sợi dây cước hoàn toàn bằng thủ công.

Bước 4: Làm con kê. Người Chăm tiến hành dùng dao vót các con kê. Con kê này được làm bằng gỗ. Tùy theo kích thước của trống lớn hay nhỏ mà quy định số lượng các con kê, nhưng thường từ 6 cho đến 12 con kê cho một chiếc trống. Người nghệ nhân dùng búa đóng chèn các con kê vào giữa thành trống và vòng dây mây với chức năng nâng thành trống được cao lên, làm căng dây thêm một mức nữa. Đây còn là bộ phận tăng giảm âm thanh của trống (hình 6).

Hình 6. Con kê của trống Rabana (Nguồn: tác giả)

Bước 5: Đan mây. Dây mây sau khi được xử lý qua những công đoạn như ngâm nước và phơi khô, sợi mây lúc này dẻo dai, bền vững, dễ uốn nắn. Người Chăm dùng dao nhỏ chuốt hay vót những sợi dây mây để có thể xỏ vào da dễ hơn. Dây mây được vót với độ dày mỏng vừa phải vì nếu vót dày quá thì rất dễ bị gãy và khó luồn hơn, còn mỏng quá thì dễ bị đứt gãy. Người Chăm tiến hành luồn dây mây vào các lỗ đã được đục sẵn trên mặt da trống. Dây mây được xỏ theo từng đoạn một. Khi đan năm sợi dây theo hướng dọc thì lại tiếp tục đan một dây mây theo hướng ngang. Sợi mây vắt lên trên rồi lại luồn xuống

dưới cứ như vậy các sợi dây mây được hình thành và bện chặt vào với nhau. Việc đan dây mây theo phương pháp này vừa đảm bảo sự chặt chẽ vừa tạo nên tính thẩm mỹ cao cho trống Rabana (hình 7).

Hình 7. Dây mây được dùng đan trống Rabana (Nguồn: tác giả)

Bước 6: Thẩm định các tông âm của trống Rabana. Người làm trống dùng tay vỗ thử lên mặt trống để thẩm định chất lượng âm thanh và điều chỉnh để đảm bảo trống khi được đem ra sử dụng đảm bảo âm thanh tốt, đúng vị trí các tông âm của trống. Trong biểu diễn trống Rabana, có bốn tông âm chính như sau:

- Tông *Tak*: Tay của người biểu diễn phải khép lại với nhau, người biểu diễn dùng phần trên của các ngón tay để đánh vào phía bên ngoài của mặt trống (vị trí gần với viền trống).
- Tông *Gum*: Người biểu diễn khi vỗ dùng các đầu ngón tay, thả lỏng các ngón tay vừa phải và đánh vào vị trí phía bên ngoài của mặt trống (vị trí gần với viền trống).
- Tông *Dum*: Người biểu diễn dùng các ngón tay khép lại với nhau và vỗ vào phần phía trong gần với trọng tâm của mặt trống.
- Tông *Pak*: Người biểu diễn khi đánh dùng các đầu ngón tay, thả lỏng các ngón tay vừa phải và thực hiện thao tác như tát vào mặt trống.

Hình 8. Các tông âm của trống Rabana (Nguồn: tác giả)

Các thao tác này được người Chăm dùng tay thuận của mình để lực từ tay đủ mạnh và phải đánh đúng vào

các vị trí các tông âm của trống. Tay còn lại làm nhiệm vụ giữ nhịp trống. Khi đánh giữ nhịp, người nghệ sĩ Chăm thường dùng 4 ngón tay khép lại với nhau và đánh vào phía ngoài của mặt trống nhằm giữ cho nhịp trống được liên tục (hình 8).

Bước 7: Trang trí mặt trống Rabana. Các hoa văn được vẽ trên trống Rabana thường là các biểu tượng đạo Islam. Phía giữa trống thường là biểu tượng mặt trăng và ngôi sao. Mặt trăng lưỡi liềm tượng trưng cho sự tiến bộ, ngôi sao biểu hiện cho ánh sáng và tri thức. Hơn thế nữa, mặt trăng tượng trưng cho thời gian, mùa, các ngày lễ trong lịch của đạo Islam, năm cánh của ngôi sao còn thể hiện cho năm trụ cột của đạo Islam.

Các viền bên ngoài thành trống thường trang trí các hoa văn. Những hoa văn này có nhiều nét tương đồng với các hoa văn trên thổ cẩm của người Chăm. Đặc biệt những hoa văn được vẽ uốn cong theo kiến trúc mái vòm kiểu Byzantine - Một phong cách kiến trúc đặc trưng của đạo Islam, cửa vòm kiểu hình bầu dục, hình móng ngựa hoặc có mũi nhọn được trang trí bắt mắt. Hình ảnh những hoa văn theo kiểu mái vòm đặc trưng của đạo Islam gợi lên sự liên tưởng về một khoảng không lý tưởng cho sự thờ phụng. Đối với người theo đạo Islam thì mái vòm tượng trưng cho sự hiện diện của Thượng Đế Allah (hình 9).

Hình 9. Trang trí mặt trống Rabana (Nguồn: tác giả)

4. KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

Người Chăm ở An Giang lập ra các đội nhóm biểu diễn trống Rabana để biểu diễn trong các lễ hội cộng đồng, người biểu diễn chủ yếu là nam giới. Hiện nay còn duy trì hai đội nhóm biểu diễn trong thôn xóm Chăm là Đội trống Châu Giang ở thị xã Tân Châu, tỉnh An Giang và đội trống Lama ở huyện An Phú, tỉnh An Giang. Người biểu diễn hiện nay là những người Chăm lớn tuổi, giàu kinh nghiệm, sự xuất hiện của người trẻ thường rất ít, chứng tỏ nguy cơ mai một của nhạc cụ này là rất lớn. Trước đây, hằng năm cứ đến ngày 12 tháng Rabiul Awal, người Chăm Muslim tổ chức lễ kỷ niệm ngày sinh của Tiên tri Mohammed, sứ giả của Allah tại các Jammaah của mình. Người Chăm nhắc nhở nhau thực hiện các lời dạy bảo của Nabi Mohammed. Những lời cầu nguyện Selawat để cầu bình an cho Tiên tri

Mohammed được ngâm hay xướng khi kết hợp cùng trống Rabana. Ngày nay, trống Rabana đã không còn biểu diễn trong Thánh đường mà chủ yếu được biểu diễn trong các thôn xóm Chăm ngày cưới hỏi [4].

Ngày cưới đến, người chủ nhà đến từng nhà mời gọi đội trống đến biểu diễn. Biểu diễn trống Rabana trong ngày cưới là hoạt động văn hóa văn nghệ truyền thống, gắn kết các thành viên trong thôn xóm trong ngày vui chung của các cặp đôi Chăm. Không khí lễ cưới vừa trang trọng nhưng cũng không thiếu phần vui tươi, sôi nổi nhờ tiếng trống Rabana. Sau tháng Ramadan kết thúc, vào ngày cuối cùng của tháng Ramadan, nghi lễ Roya Iadil Fitrah được tổ chức trọng thể mừng cho cá nhân, gia đình và cộng đồng của mình vượt qua thử thách trong suốt một tháng. Trong những ngày này, người Chăm đến các Thánh đường Islam để cùng nhau cầu nguyện, sau đó cùng đến nhà riêng thăm hỏi lẫn nhau, cùng ăn uống, ca hát, biểu diễn trống Rabana mừng nhau vượt qua đại lễ. Hoạt động *Ngày hội văn hóa, thể thao và du lịch đồng bào Chăm* diễn ra theo định kỳ hai năm một lần được nhiều người Chăm xem cơ hội để nghệ thuật biểu diễn trống Rabana. Người Chăm như những người nghệ sĩ thực thụ khi biểu diễn trống Rabana trên một sân khấu với quy mô lớn khiến việc biểu diễn mang tính chuyên nghiệp hơn.

Khi biểu diễn, người Chăm thường ngồi xếp bằng, trống được đặt gọn trong lòng hoặc đặt tựa lên một bên chân, mặt trống Rabana hướng về phía trước. Đội trống ngồi xếp bằng thành hai hàng song song, đối diện nhau. Đôi khi, họ ngồi thành vòng tròn để tiện bề quan sát điều chỉnh nhau trong lúc biểu diễn. Khi biểu diễn trên các sân khấu, đội trống Rabana ngồi theo hình vòng cung nhằm giúp người xem dễ quan sát và hình ảnh đội trống cũng đẹp hơn. Họ vừa vỗ trống vừa hát những bài Nasheeds, đây là các bài thánh ca hay các điệu Selawat là các bài thơ được người Chăm ngâm hay xướng. Những bài hát về đạo Islam, chủ yếu ca ngợi thượng đế Allah, công lao xây dựng đạo Islam của Nabi Mohammed. Nguồn cảm hứng sáng tác những bài hát này cũng thường lấy từ Thiên kinh Qur'an với nội dung răn dạy con người sống cuộc sống hướng thiện, phước lành.

Hiện nay, kỹ thuật làm và biểu diễn trống Rabana trong cộng đồng gặp nhiều khó khăn. Số người Chăm biết làm trống hạn chế, nhiều người tuổi cao sức yếu, thiếu đi người truyền dạy. Trong khi đó, âm nhạc hiện đại luôn hấp dẫn đa số bộ phận giới trẻ Chăm khi có nhiều dòng nhạc tân thời xuất hiện luôn lôi kéo người trẻ hoặc do điều kiện kinh tế gia đình khiến cho thanh thiếu niên Chăm không tha thiết trong các hoạt động bảo tồn văn

hóa, văn nghệ cộng đồng. Hơn nữa, việc làm trống còn mang tính tự phát, chưa có cơ sở làm trống bài bản. Bên cạnh đó, kỹ thuật làm trống của ông cha chỉ có sao chép bằng trí nhớ, bằng truyền khẩu gây khó khăn cho việc phục dựng, sửa chữa trống.

Cho nên, cần có những giải pháp trong việc xây dựng các cách thức bảo tồn, phục hồi trống Rabana để phục vụ cộng đồng, trong đó có phục hồi kỹ thuật làm trống Rabana:

Một là, kiểm định, thống kê số lượng trống Rabana trong cộng đồng Chăm. Vận động tập kết các trống còn đang lưu giữ tại nhà riêng về một nơi để tiến hành công tác sửa chữa, bảo quản cho hiệu quả. Có chính sách vận động, tuyên truyền, thu mua giá cả hợp lý những trống Rabana cổ phục vụ công tác nghiên cứu phục hồi, bảo tồn.

Hai là, Chính quyền địa phương, Sở Văn hóa Thể thao và Du lịch tỉnh cần có sự chú ý nhiều hơn đến đội ngũ những người biết chế tác, tạo điều kiện và hỗ trợ người Chăm học hỏi giao lưu, trao đổi kỹ thuật chế tác nhạc cụ trống qua các lớp truyền dạy kỹ thuật làm trống. Cần có sự quan tâm đến giới trẻ, những người con, người cháu được thừa hưởng năng khiếu bẩm sinh từ những nghệ nhân này, tạo niềm tin tuyệt đối, ổn định về tư tưởng giúp họ tiếp tục nối nghiệp truyền thống của gia đình.

Ba là, cần có những chính sách cơ chế hỗ trợ về kinh phí, tạo cho người Chăm có niềm tin an tâm trong việc bảo tồn, truyền dạy kiến thức cho các thế hệ kế cận, hết mình cống hiến cho sự nghiệp bảo tồn và phát huy âm nhạc cổ truyền trong xã hội hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Hồ Lưu Phúc, "Trống Rabana trong văn hoá của người Chăm ở An Giang," *Tạp chí Bảo tàng và nhân học*, 02, 83-92, 2022.
- [2]. Hồ Lưu Phúc, "Nguồn gốc trống Rabana của người Chăm ở An Giang," *Tạp chí Giáo dục nghệ thuật*, 46, 25-29, 2023.
- [3]. Ngô Đức Thịnh, *Văn hóa, văn hóa tộc người và văn hóa Việt Nam*. Nhà xuất bản Khoa học xã hội, Hà Nội, 2006.
- [4]. Phú Văn Hân, *Văn hóa người Chăm ở Nam Bộ*. Nhà xuất bản Khoa học xã hội, 2019.

AUTHOR INFORMATION

Hồ Lưu Phúc

Tien Giang University, Vietnam